

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Sailab – MedTech Finland ry toteaa, että yrityksiin lainmuutoksista tulevat vaatimukset ja erityisesti niistä aiheutuvat kustannukset on lausuttavana olevassa esityksessä puutteellisesti arvioitu.

Julkisten hankintojen tietovarannon käyttöönotto tuo yrityksille uusia vaatimuksia erityisesti laskutuksen ja tietosuojan osalta. Yrityksellä on oltava käytössään laskutusjärjestelmä tai -palvelu, joka kykenee tuottamaan EU-standardin mukaisia verkkolaskuja. Laskussa on oltava vakioidut tietokentät, kuten hankinnan yksilöivä tunnistetieto, rivikohtainen erittely sekä toimittajan ja ostajan tiedot. Yrityksen vastuulla on testata ja varmistaa, että laskuaineisto välittyy hankintayksikölle siten, että kilpailutustunnistetieto on koneellisesti luettavissa ja tiedot ovat oikeissa kentissä. Mikäli yritys käyttää ulkopuolista laskutuspalvelua, on sen yhdessä palveluntarjoajan kanssa huolehdittava siitä, että vaatimukset täyttyvät siirtymäaikaisten puitteissa.

Sailab – MedTech Finland ry toteaa, että edellä mainitut vaatimukset lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa. Vaatimusten toteuttamisesta aiheutuvia kustannuksia ei ole esityksessä arvioitu.

Tietosuoja ja liikesalaisuuksien suojaaminen korostuvat uudessa toimintaympäristössä. Yritysten on tarkasteltava julkisiin hankintoihin liittyvät materiaalisuudet – kuten tarjoukset, sopimukset ja laskut – ja merkittävä salassa pidettävät tiedot asianmukaisesti. Koska osa ostolaskuaineistosta voi päätyä avoimeen tietovarantoon, on erityisen tärkeää varmistaa, ettei arkaluontoisia tietoja (kuten henkilötietoja tai liikesalaisuuksia) sisällytetä laskuihin ilman pakottavaa syytä. Henkilötiedot tulee anonymisoida, ja liikesalaisuuksia ei pidä sisällyttää esimerkiksi laskun riviselitteisiin. Hankintayksiköt vastaavat lopullisesti siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot päädy julkaistaviksi, mutta yritysten on tuettava tätä prosessia toimittamalla tiedot selkeästi eroteltuina.

Sailab – MedTech Finland ry toteaa, että edellä mainitut vaatimukset lisäävät yritysten hallinnollista taakkaa ja edellyttävät toimintamallien muutoksia. Vaatimusten toteuttamisesta aiheutuvia kustannuksia ei ole esityksessä arvioitu.

Esityksessä todetaan, että yrityksille ei arvioida aiheutuvan merkittäviä lisäkustannuksia tai hallinnollista taakkaa lainmuutosten aiheuttamien muutosten toteuttamisesta. Perusteluna esitetään, että suurin osa toimittajista käyttää jo verkkolaskutusta ja että tarvittavat muutokset – kuten kilpailutustunnisteen lisääminen laskulle – ovat teknisesti rajattuja ja kertaluonteisia. Lisäksi todetaan, että pienemmät yritykset saattavat tarvita siirtymävaiheessa tukea, mutta avoimen datan tuomat hyödyt, kuten paremmat markkinamahdollisuudet ja tiedon saatavuus, kompensoivat tätä. Esityksessä todetaan myös, että uudistus ei lisää byrokratiaa, vaan sulautuu osaksi olemassa olevia prosesseja ja voi jopa vähentää hallinnollista työtä.

Sailab – MedTech Finland ry suhtautuu edellä mainittuihin väitteisiin varauksella. Pienten ja keskisuurten yritysten osalta esityksessä ei ole tehty riittävää vaikutusten arviointia. Ei ole esimerkiksi selvitetty, kuinka laajaa yritysjoukkoa järjestelmiin tehtävät lainmuutoksesta johtuvat muutokset koskevat, eikä sitä, kuinka suuria kustannuksia ja kuinka paljon hallinnollista taakkaa muutosten toimeenpano aiheuttaisi.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Sailab – MedTech Finland ry kannattaa esitystä ja sen tavoitteita. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa julkisyhteisöjen hankinta- ja ostolaskutietojen avoin ja keskitetty julkaiseminen, tehostaa julkisia hankintoja, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa julkisten varojen käytön vaikuttavuutta, ja nämä tavoitteet ovat kannatettavia. Sailab – MedTech Finland ry toivoo kuitenkin, että esityksessä korostettaisiin ensisijaisesti julkisten varojen käytön vaikuttavuutta ja sen jälkeen kustannussäästöjä. Hankintatiedon parempi saatavuus, yhdisteltävyys ja vertailtavuus on erittäin tervetullutta myös yksityiselle sektorille.

Hallituksen esitys laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi sisältää vaikutusarviointiosiossaan kattavan tarkastelun siitä, miten ehdotettu uudistus vaikuttaisi yrityksiin ja markkinoihin nykyiseen tilanteeseen verrattuna positiivisesti. Vaikutusarvioinnissa tunnistetaan useita keskeisiä positiivisia vaikutuksia yritysten kannalta, muun muassa vaikutukset yritysten väliseen kilpailuun, markkinoiden toimivuuteen ja yritysten kilpailukykyyn.

Sailab – MedTech Finland ry viittaa edelliseen vastaukseen ja toteaa, että yrityksille muutoksista tulevat velvoitteet ja niiden vaikutukset tulee arvioida laajemmin.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

-

Turunen Marjukka
Sailab - MedTech Finland ry